

SZOLNOK-DOBOKA

Megjelen minden csütörtökön.

Felelős szerkesztő:

Hirdetési árak: egész oldal 48 K.

Hivatalos hirdetések garmondsora 30 fillér.

Szerkesztőség a Sörház-utczában 1. sz. a. az emeleten van.

Dr. Br. HORVÁTH EMIL.

Előfizetési ár: egész évre 10 K.

Néptanítóknak, lelkészeknek és körjegyzőknek 8 kor.

A vidéki sajtó és hivatása.

Dés, október 2.

A sajtóról általánosságban beszélni azt jelentené, mint bebizonyítani, hogy a nap világít, a víz nedves és hogy fából nem lehet soha vaskarika. Bárki, a ki némileg is szemmel kíséri a közéletben felmerült jelenségeket és aki beljebb is pillant a közélet műhelyébe, világosan tapasztalhatja azt, hogy irányt, módot és fejlődést bármilyen nagyobb néprétegekre kiható mozgalomnál csak a sajtó ad. Azért is nevezték el a sajtót a negyedik nagyhatalomnak. Hatalma abból áll, hogy útját szegheti azoknak a törekvéseknek, melyeknek alapját inkább az önzés, mint a közjó érdekében tett szolgálatok képezik. Megbéníthatja azoknak a kalandoroknak tevékenységét, a kik a közönség gyengéire támaszkodva érik el önös céljaikat. Hatalom, mert ha a sajtó beszél, nem egymaga, de igen is egy egész olvasóközönség nevében fejt ki nézetét. A kit ártalmatlanná tesz, azt ártalmatlanná tette nemcsak a nyilvánosságban rejlő hatalom egyedül, hanem egy egész közönségnek az *akarata*.

Igenis akar az, a mi hatalmassá, nagygyá és olykor félelmissé teszi a sajtót azok számára, kiket a közbizalom olyan székbe ültetett, a honnan maguk alatt láthatják azt a sok hiányt, azt a sok szenvedést, a min nekik segíteni kellene, de ők e bizalommal visszaélve, vagy a hiúságuk kielégítését vagy a pénztárcájuk megtömését keresik. A sajtó feladata, hogy az ilyen egzisztenciákat elpusztítsa az őket meg nem illető helyről, a sajtó feladata, hogy sasszemekkel ellenőrizze azoknak a tevékenységét, kik állásuknál fogva arra vannak hivatva, hogy előmozdítsák a közügyet és hogy támogatásukra legyenek azoknak, a kik a segítségre rászorultak.

Feladata körül-belül az egész sajtónak egy és ugyanaz. Kigyomlálni a dudvát onnét, a hová magát befészkelte. Még azok az újságok is, melyek nem politikai vagy társadalmi, hanem tudományos, irodalmi vagy

akár ipari kérdésekkel foglalkoznak, még azok is utalva vannak rá, hogy bírálgatásuk által itt-ott javítgassanak, pallérozzanak és a közügynek ilyen mód hasznára lehessenek.

A fővárosi sajtó, mint olyan, mely főfeladatát az állami élet ellenőrzésében látja, nem terjedhet ki csak épen a törvényhozás és a törvényvégrehajtás főbb eseményeire. Tért nyithat a fővárosi ügyeknek, itt-ott hozzászólhat olyan vidéki eseményekhez is, melyek országos jelentőségűvé növekedtek, de a fővárosi sajtó rendes medre még sem egyéb az általános érdekű és a napi politika eseményeinél.

Hivatásban és jelentőségben semmivel sem áll a fővárosi sajtó mögött a vidéki. Bárminő lenézéssel, akármilyen kicsinyítő csúfolódással kísérik is a vidéki sajtó tevékenységét olyanok, kiknek okuk van lebecsülni mindazokat a faktorokat, melyekhez vagy fel nem emelkedhetnek, vagy kiktől felniök kell, annyi bizonyos, hogy a vidéki sajtó a maga megkörvonalozott hatáskörében épen olyan fontosságu tényező, mint a fővárosi a magáéban.

Ezt minden tartózkodás nélkül kimondhatjuk. Mert míg a fővárosi lapok hasábjai csak magasabb foku igények számára vannak nyitva, míg a fejlettebb sajtó épen ezért nem képes a részletekre kiterjeszkedni, addig a vidék *élő lelkiismerete*, ismeri, tudja olvasóközönségének minden kívánságát, minden óhaját. Tudja a helyi viszonyok beható ismerete folytán a módját is annak, hogy miképen lehetne javítgatni, helyrehozni mindazt, a mi megkívánja a jobb állapotba való helyezést.

Annak a sajtónak pedig minden más érdektől függetlenül, egyedül az *igazság* és a *közjó* legyen a vezérelve. Ha ilyen elvtől engedi vezetetni magát, ha ez képezi minden törekvésének savát-borsát, akkor hivatásának magaslatáról könnyű lesz neki oda jutnia, hogy valóban vezére lehessen minden tekintetben annak a vidéknek, a melynek érdekeit védni lapja homlokára írta. Az igaz-

ság hatalma nagyon erős. Képes a legmakacsabb ellenséggel is szembeszállni. Ez a makacs ellenség pedig minden haladásnak kerékkötője, mely ellen istenek is hiába viaskodnak: a *balitelet*. Az a balitelet, mely csak az ósdi ágon rágódik és jónak csak azt tartja, a mi a régi jó idők emlékének bélyegét viseli magán.

A vidéki újságírónak, pedig fokozottabb mértékben kell hogy érzéke legyen minden üdvös újítás, minden modern berendezkedés iránt, a mi nem megy a nemzeti szokások, a nemzeti jellem rovására. Haladni a művelt nyugattal úgy, hogy ezt a haladást értékesíthessük a mi magyar nemzeti kulturánk javára — erre buzdítani, az ilyen iránynak utat törni lehet és kell a a vidéki sajtónak.

A vidéki sajtónak a balitelettel, a rosszakarattal olykor nagy és kemény küzdelméi vannak, melyek szinte legyőzhetetleneknek látszanak. Az egyedüli fegyver az igazság és a szeretet, a melynek segítségével minden ellentétet el lehet simítani.

Ez a két fegyver legyen a vidéki újságíró oldalán, ha elindul abba az ütközetbe, a hol a műveletlenség, a butaság, a rosszakarattal és az elnyomás ellen kell majd csatát vívnia. A harc kemény lesz, de annál boldogítóbb lesz az a tudat, hogy ebből a hadviselésből győztesként kerültünk ki.

Építsünk otthont a vakok számára.

Hazánk 20000 vakja közül mintegy 180 mint kiképzett iparos keresi mindennapi kenyerét. Szegények nap-nap után reggel 7-től este 7-ig a műhelyben szorgoskodnak, hogy megkeressék az életfenntartás első és legszükségesebb kellékét: a pénzt. Némelyiknek felesége és családja is van s bizony-bizony roppant nagy küzdelmet kell kifejteni, hogy betevő falatjáért ne szoruljon másra. Vajjon, hol fogja lehajtani fejét annyi küzdelmes munkában telt év után, ha testi ereje felmúldja a szolgálatot. Istenem, beh szomorú jövő elé nézhet, egy ilyen sorssújtotta egyén. Mert annyit nem képes keresni, hogy későbbi éveiben esetleg megtakarított garasából meg tudjon élni.

A méh is egyszer... A fullánk mérges volt, az ember belehalt. De ez csak egyszer esett meg, régen, akkor még fiatal volt. Most már abban különbözött sárga kis bogaraitól, azt tartotta, mondotta, cselekedte:

— Pénzzel bánd embernek haragudnia, bosszankodnia, bosszura gondolnia nem szabad. Vidámnak kell lenni, mindig mint a méhek...

Ő maga ilyen is volt mindig. Az volt mint főpénztáros, a ki kieszközölte magánál, az igazgatónál a kölcsönt. Az volt, a mikor a parasztok hozták a sok ajándékot, hogy nagy kamatra, teljes biztosíték mellett váltóra pénzt adjon nekik. És mért ne lett volna vidám, a mikor szép aszszonyok jöttek föl az igazgatósági szobába, hogy a férjeik helyett kegyes elnézést kérjenek tőle?! A mikor földhöz ragadt szegények, zsellérek, kofák hozták neki a lakására a sok pulykát, kacsát, hogy várjon... csak egy kicsit várjon még. Várt is, különösen, ha biztos volt a pénz és összegyűjtötte a majorságot, soha el nem adott egyet is, neveltette, gyarapította, egyikeben ama kerteknek, melyeket az ajándékozótól licitáltatott el.

Gyűjtött nemcsak pénzt, nem volt kincssóvár ember, csak gyűjteni szeretett, mint a méh. És eszébe sem jutott, hogy mást megakadályozzon, ha kinek ilyen tiszteletreméltó passiója akadt. Ellenkezőleg, mindig utalt a palota homlokzatának díszére. Legyenek olyanok, legyen mindenki olyan! Ezt mondta, a mikor beírta a betéteket. Erről beszélt, ha kölcsönt adott, ha vissza utasított egy váltót, ezzel vigasztalta azokat, kik a tizenegy százalékra növekedett kamatláb ellen békétlenkedtek:

— Hja, gyűjtenünk kell, gyűjtsön maga is, takarítson és tegye be hozzánk, legyen olyan mint a...

Egy bizonyos idő múltán már annyira rá járt

TÁRCZA.

A mi bánatunk...

A mi bánatunk nem borongó fátyol,
Mi könnyen űli meg a szíveket:
De sötét felhő, nehéz fergeteg,
Nem oszlik el a szél fuvallatától.

A mi szerelmünk nem a hold sugára,
Mi kölcsönzött fényével néz le reánk:
De égi szikra, fellobogo láng,
Mi úgy gyuladt az istenek szavára.

— Mikor viharra torlódnak a felhők
S a nehézségtől megszakad a keblök:
Tudjátok meg, hogy könnyeinket sirja.

S az égi villám: a mi jeleinket,
Sóvárgó, titkos üzeneteinket
Izzó betűkkel a mennyboltra írja!

Jörgné Draskóczy Ilma.

A méh.

Írta: BRÓDY SÁNDOR.

Kőből készült nagy méh díszítette a háromemeletes palota homlokzatát. Olyan nagy volt, mint egy kisebb fajta kővér ember, a nagy potrohával, kis fejével, rövid lábaival.

Mikor fölrakták a házra, melynek egyetlen disze volt, az utcza átellenes oldaláról egész nap nézte egy fölöttébb takaros öreg úr. Kicsiny feju,

nagy potrohu, a lábai aprók; mintha a nagy méh oda fent a stilisált hasonmása lett volna. Ugy is örült, örvendezett neki, valahányszor csak ismerős ment el mellette, megfogta és mutogatta.

— Nézze a méht, az ám az állat, ezer forintba került.

— Pajtás, nézzed a méhünk, ez nagy, kőből való és drága. De a kicsi... az istenadták! Olyan légy.

Mikor minden be volt vakolva az új palotán és a méh két oldalán ott ragyogott a fölírás is: Takarékpénztár, a mikor a városban nem beszéltek többé az új palotáról, hanem egy most nyílt szerföltött kényelmes kavéház lett a férfiak beszéd-tárgya: a kővér kis ember még mindig nem tért napirendre a méh fölött és akárki jött is föl az igazgatósági szobába, nem mutatta többé viz alá sülyeszthető nagy Wertheimjét, hanem a méhről tudakozódott, arról beszélt:

— No látta-e? Mit mond hozzá, mi?

Szerelmes volt ebbe a kezdetleges, vidéki kőfaragó munkába, mely legkedvesebb állatát rögzítette meg azon a palotán, mely színleg a takarékpénztáré volt, de tényleg az övé, a legtöbb részvény tulajdonosáé, a főpénztárnoké, az igazgatóé, a méhé. Mert egy hónap sem telt el és már is mindenki úgy nevezte a városban, sőt egyszer egy rakoncátlan gyerek utána is kiabálta: „méh... méh!” Csodálkozva nézett a kölyök után, hirtelen elmosolyodott, vidám lett egészen. Motyogott magában, valószínűleg azt: „Ni ez a gyerek... igaza van!”

Csakugyan olyan volt, mint ama munkás állatkák, melyek milliószorta több vagyont gyűtenek, mint a mennyire nekik vagy övéiknek szükségük van. Mohón, buzgón, olyan dühvel, hogy szinte megölik azt, a ki munkájukban meg akarja akadályozni őket.

Európa nyugati kulturális államaiban ezt már néhány évtized előtt a nemeskeblű emberbarátok átértették s anyagi áldozatokat nem kímélve, ilyen intézetet alapítottak, a prágai, Francisko Josefinumot, Párisban az elaggott vakok házat és Bécsben a férfi és nőotthonokat.

Nálunk ilyen otthon, hol a munkából kidőlt vak, kit nagy nehezen felneveltünk s mint önzetes egyént kibocsátottunk az életbe, nyugalmat és pihenést találna öreg napjaira, ez ideig nincs.

Reméljük, hogy jó magyar hazánk polgárai meghallgatják kérve esdő szavunkat s áldozatkészségükkel lehetővé teszik egy Budapesten felállítandó vakok otthonának létesítését.

E célra szánt nemes adományok a Kisbirtokosok Földhitelintézete igazgatóságának küldendők be (Budapest, I., Géza-u. 2. sz.), mely intézet szíves volt más czímen is begyűlt adományokat teljesen díjmentesen kezelni.

Budapest, 1904 szeptember.

Herodesz Károly.

HIREK.

— **A király nevenapja.** Dicsóséggel uralkodó, jó királyunk iránt érzett hagyományos szeretettel, alattvalói hűséggel és ragaszkodással ünnepeltük meg Ő felsége nevenapját október hó 4-én. Régi, bevett szokás szerint a templomokban több helyt ünnepies istentiszteleteket tartottak. Dész is régi hagyományaihoz hiven, tisztelettel és loyális hűséggel ünnepelte meg Ő felsége nevenapját. A Szent-Ferencz-rendi zárdatemplomban délelőtt 10 órakor ünnepies istentisztelet volt, melyen nagyszámu katonai és polgári előkelőség, továbbá sok ájtatoskodó közönség jelent meg, hogy az Egek Urától hosszú életet esdjen felséges királyunkra.

— **A miniszterelnök válasza.** A vármegyei községi és körjegyzők egyletének folyó év szeptember 25-én Csákgörbön megtartott közgyűlése alkalmával a m. kir. miniszterelnök, mint belügyminiszternek küldött üdvözlő táviratra gróf Tisza István a vármegyei jegyzői egylet elnökének sajátkezűleg írt levélben köszönetét fejezte ki. A levél következőkép hangzik.

Tisztelt Elnök úr!

A szolnok-dobokavármegyei jegyzői egylet nevében tolmácsolt szíves üdvözlétért fogadják őszinte köszönetemet.

Hazafias tisztelettel:

Tisza.

— **Elöléptetés.** László Márton dr. törvényszéki aljegyzőt a dési kir. törvényszékhez jegyzővé nevezte ki az igazságügyminiszter.

— **Néprajzi kutatások vármegyénkben.** Dr. Herrmann Antal polg. isk. tanítóképző intézeti

kir. igazgató, a kolozsvári tudományos egyetemen az ethnographia magántanára, az európai hírd ethnographus a héten Désen időzött, hogy a vármegyénk területén hosszabb ideig tartó néprajzi kutatásait előkészítse. Dr. Herrmann főleg Szamosújvár, Szék és néhány nagyobb magyar község néprajzi viszonyát akarja tanulmány tárgyává tenni.

— **A Kaszinó közgyűlése.** A dési Kaszinó 1904. évi október hó 15-én délután 4 órakor bérlet helyiségében gyűlést tart a következő tárgysorozattal: 1. Dr. Dész Zoltán ömeltőségének az elnökségről való lemondása. 2. Bárdy Géza aljegyző lemondása. 3. A kaszinó főjegyzőjének jelentése az egyesület 1902—903. évi működéséről. 4. Az 1902—903. évi zárszámadások megvizsgálására kiküldött bizottság jelentése. 5. A könyvtári és könyvtárnok 1902—903. évi számadásainak megvizsgálására kiküldött bizottság jelentése. 6. Dr. Vajda Lipót jogtanácsos jelentése az egyesület peres ügyeiről. 7. A kaszinó 1904. évi költség-előirányzata. 8. Indítványok. 9. Általános tisztújítás. Ezt megelőzi a jegyzőkönyv hitelesítése végett 2 tag kiküldése. Dész, 1904. év október hó 2-án. Placintár Ödön, igazgató. Kádár József, főjegyző.

— **Eljegyzés.** Jonás Rudolf, a dési kereskedelmi bank hivatalnok szeptember hó 28-án eljegyezte Papp Elsát, Papp Jenő tekintélyes dési kereskedő és neje ballai Krémer Regina leányát.

— **A telefonhálózat kibővítése.** A postafőnökség értesít arról, hogy a betleni törvénhatósági távbeszélő központ szeptember hó 29-én a belföldi helyközi távbeszélő forgalomba bevonatott.

— **Kinevezések.** A kereskedelemügyi m. kir. miniszter a m. kir. államépítészeti hivatalok személyzeti létszámában Heller Samu kir. mérnököt főmérnökke; — Devecseri Emil kir. segédmérnököt kir. mérnökke; — a m. kir. pénzügyminiszter a dési pénzügyigazgatósághoz Nagy Károly kataszteri irattári napidijast kataszteri irattárt kezelő irodatisztte ideiglenes minőségben nevezte ki. — A kolozsvári kir. ítélőtábla elnöke Molnár József magyarlápósi kir. bírói sági III. oszt. hivatalsszolgát II. osztályúvá léptette elő.

— **Betörések.** Dész város közbiztonságáról igen jellemző képet alkothat mindenki, a ki a f. hó 4-éről 5-ére virradó éjjel bünkrónikáját elolvassa. Egy egész utcát fosztogattak ki úgy a tolvajok, hogy az éjjeli őrök még nyomukat sem látták. A Felsőkodor-utczában betörték özvegy Szörtsey Eleknéhez, onnan elloptak a pinczéből nagyértékű borokat és élelmicikkeket, Koller Kálmán dr. törvényszéki bíró házában a majorságot dézmálták meg, özv. Almay Ferencznél az éléskamrát, Brandt Sámuelnél a méhest törték fel az éj leple alatt működő tettesek, kiknek nyomát bottal utheti a jelenleg adóvégrehajtásokkal túlterhelt rendőrség. Csak azt nem értjük, hogy egyszer egy vállalkozó tolvaj miért nem

lopja el az egész — policziát, akkor talán kénytelen volna a t. képviselőtestület a rendőrség annyit sürgetett reformjával foglalkozni. A jelenlegi rendőrség teljeseen képtelen ellátni a szolgálatot s így a vezetőség igyekezete is kárba veszt s eredménytelen.

— **Megyei tisztviselő-e a közkórházi orvos?** A torontálmegyei közkórházi orvosok és segédhivatali tisztviselők azzal a kérvénnyel fordultak a vármegye törvényhatósági bizottságához, hogy vármegyei tisztviselői jellegük elismertessék. Az állandó választmány tárgyalta az ügyet s beható tanácskozás után a közgyűlés által kimondatni javasolta, hogy Torontál vármegye közkórházaiban alkalmazott orvosokat és segédhivatali tisztviselőket vármegyei tisztviselőknek tekinti, ezen jellegüket elismeri.

— **Uj bankó.** Az Osztrák-Magyar-Bank az ősszel uj tiz koronás bankjegyeket fog kibocsátani, mert a ma forgalomban levő tiz koronásokat nagyon könnyen lehet hamisítani, s e miatt ma már tömérdek hamis tiz koronás van forgalomban. Az uj bankjegyen lesz valami uj találmányu titkos jegy, a melyet állítólag lehetetlen utánozni. Az uj tiz koronás bankjegyek érdekesek lesznek még azért is, mert igen hosszukás alakjuk lesz. Csaknem czimszalaghoz hasonlítanak majd az új, igen keskeny és hosszú tiz koronások. A mi papírpénzünknek elég szerencsétlen formájuk van, mert többnyire keresztbe is hajtjuk őket s így aránylag nagyon hamar elrongyolódnak, míg a hosszukás amerikai papírpénzek, a melyeket mindig csak egy irányban hajtanak össze és sohasem keresztben, igen sokáig épségben maradnak.

— **Anyakönyvi kinevezés.** A belügyminisztérium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök Szolnok-Dobokavármegyében a szamosújvári anyakönyvi kerületbe Ábrahám Zachár városi főjegyzőt anyakönyvvezetővé kinevezte.

— **Harmadik osztály a gyorsvonatokon.** Az utazó közönség kényelmének és érdekeinek előmozdítása szempontjából kiváltképpen felemlítésre és komoly elbírálásra méltó az a terv, a melyet Neményi Ambrus, a vasúti ügyek előadója megpendített. Neményi javaslatot készített, amelyben azt indítványozza, hogy az állam a gyorsvonatokon léptesse életbe a harmadik osztályt. A Neményi Ambrus terve különben — mint értesültünk — való alakot fog ölteni. A kereskedelmi minisztériumban tanulmányozás tárgyává teszik az életrevaló tanácsot és külföldi példákól levont következtetések, meg a hazai viszonyok egybevetése után javaslatot készítenek a nagyközönség jogos érdekei szempontjából oly anyaira fontos államvasúti újtásra nézve.

— **Reklám-asztal.** A kereskedők, iparosok és vállalkozók világát a reklámnak uj, csodaszzerűen meglepő módjával ajándékozta meg a francia leleményesség. E téren most az egész világ figyelmét magára vonta a párisi asztal, a mely reklamirozásnak a legegyszerűbb, legáltalánosabb és leglebilincselőbb módja. A párisi asztal egy francia nagy vállalkozó czégnek a tulajdona s a világ minden művelt államában szabadalmazva van. Ezeknek az asztaloknak a bevezetése világszerte most van folyamatban és rövid idő múlva minden városban általános ipari és kereskedelmi útmu-

a szája kedves szavára, hogy a mikor már izét mondott, ő akkor is csak a méht emlegette. Tanulmányozta is kedves állatjait és életmódjukból mindenre volt hasonlata. A mikor az új palota végett megvett egy egész házsört künn a hostyán, leginkább a mesteremberek városrészéből és sirva, szitkozódva, fenyegetődzve járultak elebe bognároknak, csizmadiák, kötélverők: elhallgattatta őket egy erőszakos, de néha különös poétikus hasonlattal, a köpük világából.

Elhallgattatott mindenkit, mindenki hallgatta.

— Szépen beszél — mondták — igaza van. Ő nagy lesz igazán!

Sokan, de csak mélyen magukban mégis csodálkoztak: miért teszi, kinek miért. Nem volt senkije, sehol egy rokona: hogy ilyen lett volna valaha, még azt se hallotta senki. Nem szerette a szegénységet, nem sajnálta az árvákat, hazafiassága csak annyiban állott, hogy szidta az olesó külföldi tökélet, melyet szélhámosok könnyelműen pazarolnak. Nem törődött az irodalommal, a művészet az ő számára: kulminált egy kőből készült nagy méhben. Képtelenség volt föltenni, hogy ezeknek takarít, ezek számára gyűjt, hogy majd ha meghal, milliói azé legyen, a kitől elvonta, vissza háruljon a közre, nem, azért nem tette, bizonynyal. Sőt gunyolta is a híres örökhagyókat, azt mondta róluk, hogy hiu bolondok, a kik mikor testamentumot csinálnak, azt hiszik örökké élnek. . . vagy azt, hogy haláluk után feltámadnak ujra. . .

— Ejh, olyannak kell lenni, mint a. . .

Már ki sem mondta a szót, értette mindenki és bölintott fejével.

— Örülök, hogy egy véleményen vannak velem! — mondá és élt továbbra a véleményének. Gyűjtött tovább, részvényeket, házakat, földeket, régi ékszereket, kaczer fülönföggőket, tajték-pipákat.

Olyan volt a háza, mint egy muzeum. Mint egy poros vidéki muzeum, a hol nagy ritkán takarítanak. Nála nem takarítottak, vagy huszszentedeje. Nem engedte, ő tudta hol van minden és a nyakravalójába való tűt is föltette azonnal az óriás lomból. Inasa egészen beletörődött már ebbe a rendbe, kis gyerek kora óta itt élt és valamelyest már ő is ösmerte a khaoszt. Sőt az értéktelenebb tárgyakhoz már hozzá is szabad volt nyulnia, de ágyát mindig az öreg úr vetette meg magának. A mikor hetven éves lett, még akkor is, a mikor már a palota homlokzatán a nagy kőméhnek is kezdett befelé mohosodni az egész törzse. . .

Csak egyszer a nagy tavaszi közgyűlés után. Egész rap nem beszélt, számoltatott, számolt. Nagyon megéhiült s a tiszteletére adott vacsorán ugyan jól lakott. Szokása ellenére borral is élt s az a lábába ment, úgy érezte. Alig tudott haza vergődni, otthon alig tudta kinyögni:

— Benedek, az ágyam!

Az inas félve nyult az ágyhoz. Megvetette mégis és belefektette urát, a ki egyre nyögött, sóhajtott, csak éjfélfele hallgatott el. Az inas ott virrasztott mellette.

Sajnálta egy kissé ezt a vén „méhet,” ezt az ősz „kutyát,” a hogy néha dühében elnevezte. Olyan gazdag és ilyen tehetetlen. Nincs egy aszszony rokona, a ki megkenné vagy egyszer, a ki küldene neki egy tál levest. Aztán megtalál itten halni és szolgálat nélkül marad. Ugyan el lehet innét valamit emelni, de lopott jószágban nincs áldás, annak az ára elmegy. . . Aztán már itt is lehessen. . .

Végre is nem rossz ember. Itt van nála 8 esztendő kora óta. Nem volt iránta szíves soha, de nem hagyta éhezni, fájni. A szolga olyas félét érzett, mint a hála. . . és a mikor így fölmele-

gedett, eszébe jutott egy özvegy mesterné, a kinél gyermek korában lakott. Azt mondta neki egyszer: „Tudod-e ki az apád?”

Ha csakugyan ez az ember volna az apja! Ez az iszonyu gazdag, ez a sirja felé görnyedő ember.

Meg akarta kérdezni, elhatározta, hogy megkérdezi. Várta, leste, hogy felkeljen, fel akarta költöni.

Nem volt rá szükség, fölrezzent az magától. Fölebredt haldoklani. Egy darabig hörgött, azután megint csendes lett, majd ismét össze-vissza beszélt mindent a nagy kőméhről, fennt a palotán. Hogy „olyan légy te is!”

A szolga megrázta: „Úram! . . . Úram!” Fogvaczogva kérdezte: hozzon-e papot, orvost? Nem mert elmozdulni az ágy mellől, várta, hogy egy világos pillanata legyen a haldoklónak, hogy megkérdezhesse tőle. . .

Hiába várta. Az nem ocsudott föl többé. Bár egy-egy percze egészen csendes volt, rá is nézett hosszan, különösen, talán mondani is akart valamit. De nem tudott többé, csak egy szót, hiába kérdezték, készítették. Az utolsó negyedórát élte a legutolsót. Befordult a fal felé és mormolt valamit.

Tessék . . . Nem értem . . . könyörgött a szolga. Ismételte hangosabban: „Egy váltó . . . az asztalom . . . ovatatolni . . . holnap!” mondá és meghalt.

*

Nem volt rossz ember, csak nagyon különös még végrendeletet sem hagyott hátra. Sokan voltak a temetésen és mindannyian kérdezték maguktól, egymástól: „Minek, kinek gyűjtött?” „Kinek, kinek, kinek!” Hangzott a kérdés a temetési kórusban. „Kinek” kezdte magában a szolga, vivén elől a gyászflóros keresztet.

tató lesz, mintegy művészi katalógusa a legjobb, legdivatosabb üzleteknek és ipari műhelyeknek, a mely elsősorban az idegenek figyelmét fogja magára vonni. Bámulatos reklám-asztal ez. Az alakja csaknem olyan, mint a kávéházi asztaloké azzal a különbséggel, hogy itt a márvány helyett fénylő üveglap van. Az üveglap alatt azután a czégek hirdetései olvashatók színes képek keretében. Az ördögös asztal két oldalán egy-egy fordító, melynek megnyomása után a belső lap megfordul és újabb lap kerül felül, a mely ismét más kereskedő czégek hirdetéseit tünteti fel az asztal, mind a mellett a rendes használatra van szánva. A mint ezt a szenzációs találmányt Párisban forgalomba hozták, az emberek csodájára jártak. Az asztal remek és elmés kivitele bármely helyiségnek díszére válik. Kávéházakban, éttermekben, cukrászdákban, orvosok előszobájában, borbély-műhelyekben, vasúti várótermekben és minden forgalmasabb helyen lehetett látni és a nagy közönség csodálkozással nézte a huszadik század leg-szenzációsabb reklám-asztalát. Ez az asztal rövid idő múlva itt is látható lesz minden nyilvános helyen, telve az itteni kereskedőczégek hirdetéseivel. Nálunk e reklám-asztal kizárólagossági jogát Gálócsi Samu könyvkereskedő szerezte meg, ki nem sokára 10—15 ilyen asztalt állít fel Désen is.

— **Egy anyós rémtette.** Besztercei levelezőnk írja: Filipoj Román havasi lakos rettegett alakja volt Óradna és környékének. A nappali korcsmában töltötte és este, ha részeg fővel haza ment, agyba-főbe verte családját és felesége szüleit, akik félelmükben sokszor napokon át a vadonban bujkáltak. Az após, Tepelága Simon, végre a hatósághoz fordult oltalomért. A mult szombaton Filipoj Óradnán járt s megtudta, hogy az öregek panaszt emeltek ellene. Nagy lett erre a haragja. Fejsszel felfegyverkezve rohant apósáékhoz, hogy — mint mondá — örökre rendet csináljon. Anyósa midőn látta, hogy férje életveszélyben forog, vejének ugrott, kicsavarta kezéből a fejszét és több csapást mért őrzőgő vejére, aki összerogyott. A sulyosan sérült Filipoj egy idő múlva kíváncszorgott a házból s az átellenben levő hegyoldalra ment, a honnan iszonyu szitkokat és fenyegetéseket szórt az öregeknek. Az anyós végső elkeseredésében utána futott s letaszította a hegyoldalról. Filipojt másnap holtan találták meg a mélységben.

— **József főherczeg Sanatorium-Egyesület jótékonyezési sorsjátéka** iránt országszerte nagy az érdeklődés. Régen volt sorsjáték, a mely nyelési esélyeivel oly kedvező lett volna. Az egy koronás sorsjegy a 22 ezer koronás főnyereményen kívül: 5000, 3000 koronás nyereményeket ad. Van összesen 724 nyeremény. A legmelegebben ajánljuk olvasóinknak szeretetteljes érdeklődésébe ezt a sorsjátékot, mely a mellett, hogy vele nemzeti veszedelmet akarnak enyhíteni, még a résztvevőknek oly valóban értékes nyereményeket nyújt.

— **Ipari tanfolyamok.** A kolozsvári m. kir. állami ipari szakiskolák 1904 október hó 15-én a fenti két tanfolyam nyílik meg, ha azokra eléggő számú résztvevő jelentkezik. A kazánfűtői tanfolyam tartama 6—7 hét, a stabilgépkezelői tanfolyamé 9—10 hét. Az órák esténként és vasárnap délelőttönként tartatnak. A tanfolyamot végzők képesítő vizsgát tehetnek. Felvételnél 18 évet betöltött szakiparosok, megfelelő műhely-foglalkozás és erkölcsi bizonyítvány mellett. A stabilgépkezelői tanfolyamra jelentkezőknek a fűtői és locomobilkezelői képesítést is ki kell mutatni. Tandíj a kazánfűtőknél 6 korona, a stabilgépkezelőknél 10 korona.

A kolozsvári m. kir. állami ipari szakiskola a folyó év telén is tervbe vette különböző szakirányú iparossegéd továbbképző tanfolyamok létesítését. Egy-egy csoportban csakis rokon iparágakban működő segédek vehetnek részt, s bármely csoport megalakulhat, ha abban legalább 15 résztvevő jelentkezik. A tanfolyamok tartama a téli 5—6 hó s az oktatás ideje 2 hétköznapi este s esetleg a vasárnap délelőtti óráiban. Az esti órákban az illető iparágakban szakrajzolás s vasárnap délelőtti gyakorlatok tartatnak. Egyébként a tantárgyak és tanórák a jelentkezőkkel egyetértőleg állapíttatnak meg. Jelentkezéseket elfogad a szakiskola igazgatósága, a hol egyéb felvilágosítások is készséggel megadatnak.

— **Az anyakönyvvezetés új rendje.** Az állami anyakönyvekről szóló új törvény 1905. évi január 1-én lép életbe. A végrehajtási utasítás most készül a belügyminisztériumban. Az új évvel egészen új anyakönyvi lapokat hoznak be. Többé nem jegyzőkönyv alakjában történnek a bejegyzések, hanem az egyházi anyakönyvek mintájára *rovatos anyakönyvi lapok* lesznek és ezen egyes rovatokba jegyzik be az adatokat. Ezzel az egész anyakönyvvezetés, mely ezután a kis- és nagyközségekben a községi és körjegyzők rendes hivatalos teendői közé fog tartozni, tetemesen egyszerűsítve lesz.

— **Állategészségügyünk** Szolnok-Dobokvármegyében a mult héten a következő volt: Veszétség csákgorbói Nagykeresztes, Szurdok. Takonykór és bőrféreg: dési Bacza 1 m. Ragadós száj- és körömfájás: bethleni Felsőilósva 3 u., csákgorbói Alsóbagymás, Semesnye 13 u.; dési Bálványosvárálja 9 u., Révkolostor; kékesi Noszoly 1 t., Szásmáté 2 u.; nagylondai Tőkepataka 11 u. Rühkór: csákgorbói Szurdok 16. Sertésbancz: nagylondai Galgó. Sertésvész: bethleni Felsőilósva; csákgorbói Alparét, dési Alsókösály, Bálványosvárálja, Désakna 3 u., Gáncs 9 u., Horgospataka 4 u., Kissomkút 4 u.; kékesi Szépkényerűszentmárton 6 u.; magyarláposi Kisdebreczen 4 u., Laposdebrec 7 u.

— **Fazekas iparosaink figyelmébe.** A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara a fazekas kisiparosok figyelmét felhívja azon körülményre, hogy a pénzügyminiszter oly helyeken lakó fazekas kisiparosokra is kiterjesztette az 50%-os mázag beszerzési árendeményt, ahol ipartestületek nincsenek, ha mázagrendelményeiket a községi előjáróság igazoló aláírásával teszik meg. E kedvezmény engedélyezéséhez okvetlen szükséges, hogy a felhasználandó mázagmennyiség előre bejelentessék, miért is felhívjuk iparigazolvánnyal bíró, de oly helyen lakó fazekas kisiparosainkat, hol sem ipartestület, sem fazekas ipartársulat nincsen, hogy 1905. évi előrelátható mázagszükségletüket és a beszerzés helyét kamaránkkal sürgősen közöljék.

Irodalom.

* **Gyakorlati baromfitenyésztés** a czime Parthay Géza új könyvének, mely szakszerűen és gazdagon illusztrálva foglalkozik a tyukok, pulykák, gyöngytyukok, kacskák és ludak sikeres tenyésztésével. Parthay ezen könyve nemcsak az egyetlen legjobb baromfitenyésztési munka, hanem teljesen gyakorlati alapon van írva, így minden tenyésztő nagy hasznát veheti. Ára 3 korona és az összeg előleges beküldése mellett megrendelhető a „Szárnyasaink” című baromfitenyésztési szaklap kiadói hivatalában, Budapest, VII. ker., Rottenbiller-utca 30. szám.

Művészet.

Az Amatőr. Az amatőr-fotographia mai rohamos terfoglalása, nagy népszerűsége és mindinkább nemes művészetté való alakulása idején igazán időszerű annak a pompásan illusztrált, díszes folyóiratnak a megjelenése, mely „Az Amatőr” czímen most indult meg, mint az Eszterházy Mihály gróf elnöklése alatt álló budapesti Photo-Club hivatalos közlönye. „Az Amatőr” programja, hogy legnevesebb amatőrjeink és írónk cikkei és fényképfelvételei révén minden érdekesebb fénykép ezési eljárással szakszerűen és mégis élvezetes formában megismertesse olvasóit. Ilyképen kezdőknek épp úgy szolgál tanácsosul és utmutatóssal, mint a művész-fotografusnak. Rovataiban hirt ad az összes hazai és külföldi felfedezésekről és kísérletekről s minden, a fotografálás terén elért újabb eredményről. Közli a szak egyesületekre és kiállításokra vonatkozó híreket s kiad minden hozzá beküldött szép és művészi képet. Minden számát a szöveg közé nyomott illusztrációkon kívül műmelléklet is disziti. „Az Amatőr” azonkívül versenyeket is fog rendezni s az előfizetői által beküldött képek közül a legjobbakat díjjal tünteti ki s belőlük külön kiállítást rendez. Adás — Vétel — Csere című rovatában előfizetőinek fényképező gépek és felszerelések vételére, eladására vagy felvételek beszerzésére vonatkozó ajánlatait ingyen közvetíti, szerkesztői üzeneteiben pedig felvilágosítást ad a hozzá intézett szakszerű kérdésekre. „Az Amatőr” kéthetenként egyszer jelenik meg nagy 40 alakban 16 oldalon, számos képpel, külön műmelléklettel s előfizetési ára egy negyedévre 3 kor. 60 fillér. Egyes szám ára 60 fillér. Mutatványszámot a kiadói hivatal ingyen és bérmentve küld mindenkinek, a ki eziránt egy levelezőlapra hozzá fordul.

CSARNOK.

Rákóczi.

— Elbeszélő költemény. —

(3)

Jelige: »Si Deus pro nobis, quis contra nos?«
Rákóczi jelmondata.

20. „Fenséges nagy uram! terhedre ne váljak,
A miért megbontom csöndes éjszakádat,
Egy különös dolgot jelenteni jöttem,
Ne hidd, hogy talán a bor beszél helyettem!
A mint végig mentem előőrsök sorján,
Ott terem előttem Géczi, s Czelder Orbán,
Velők jött merészen egy idegen némbor
Ellenséges hadból egy néhány legénnyel.

21. „Német a beszédje, maga ifjú s szép is,
De azért a szemét bekötöttük mégis;
Azt mondja, hozzád jött, fontos küldetésben,
Ám mi nem bocsájtók szíved elé mégsem.
Várom a parancsot: elébed bocsássuk?
Vagy ha tán ránk bízod, — a titkot kiássuk:
A szép asszonyt csínján vallatára vesszük
S ha szeretné nálunk, — tán el sem ereszzük?

22. „Fenséges nagy uram! Sok szóbeszéd járja,
Nyitott szemmel néztünk egy a másikára!
Veszélyes az asszony, ha erősen nyelvel,
„Ebből” meg úgy ömlik, mint az édes tejfel!
Ne legyek én többé a „csaták villáma“,
Ha nincs gonoszszággal tele a zúzaja!
Úgy ömlött szeméből özöne a nyilnak,
Majd szinte feledtem, hogy Tamásnak hívnak!”

23. „Asszony? — szól Rákóczi, s a szíve megdobban,
Ő, ha küldetése lenne talán „onnan“!
Ha „ő“ küldte volna, gyermekeim anyja!
Bocsássátok rögtön be a sátoromba!
Azt mondog veszeljes? gonosz a számdéka?
Legyen bár gyilkos tör császár ajándéka,
Elfogadom nyiltan! A véres gyalázat
Akkor sem érinti a Rákóczi házat!

24. „Jöjjön az az asszony!” ... Szép arcza kigyúlad,
Mintha átaljárná vidámabb hangulat.
Esze Tamás gyorsan kisiet az éjbe
S vezeti az asszonyt Rákóczi elébe.
Azután az őrség fölönül szép rendben,
Illosvay Péter parancsnokol ebben,
Fölállítja őket közel a sátorhoz,
Most egy nagy világért sem nyúlnának borhoz.

25. Azalatt az asszony Rákóczihoz belép,
Sűrű fehér fátyol borítja a szemét;
Karesu mint a nádszál, haja, mint az ében,
Csak egy szál virágot ringat a kezében.
Föllépése merész, büszke, előkellő,
Fiatalos hévvel, mozgékony szókellő;
Mikor aztán ott áll Rákóczival szemben,
Fejéről a fátyol hirtelen föllebben.

26. Mint mikor az erdők égbe nyúló fáját
Gyöngye női kezek egy kissé megvágják:
Rákóczi elsápad, megremeg egy percig;
A fiatal nőnek e remegés tetszik.
Mosolyogva nézi futó sápadását,
Hallgatja a nagy szív hangos dobogását.
Látja, hogy a nagy fa megmozdult tövestől,
Királyi alakja egyet-egyet rezdül.

27. „Ismersz-e Rákóczi? Tudod-e mért jöttem?
Vezetett a csillag, mely kigyúlt fölöttem!
Valami bús érzés támadt a szívemre,
Epedés, édes vágy, aggódás egyszerre.
Zivataros éj van, hideg szél sikoltoz,
Vigyázz életedre, emésztő veszélyt hoz!
Ő, pedig az lenne az én bús halálom,
Mert csak egy Rákóczi van a nagy világon!”

28. „Hitvesed veszélyben, gyermekeid rabok,
Magad földönfutó, becülete hagyott!
Árulók melletted, kiknek ajka mézes,
Kincs után sóvárgó hivatalra éhes.
Császári kegyekre hajlanak vezérid,
Hullong a gyümölcs, — már nem sokára érik;
És lehull a fának minden éke, lombja.
Te maradsz egyedül mint egy tilalomfa.

29. Gondolj hitvesedre, József, György fiadra!
Kiket fölnevelni csak te vagy hivatva;
Milliókat érhet fejedelmi kincsöd,
Hát ha nem egyebet — vagyondod tekintsd!
Földönfutó koldus leszen majd belőled,
Törvénykönyv betűi ítélnék felőled;
S az, a kiért szived áldozatra készül:
Szerető hazád is kitép a szívéből!”

30. Rákóczinak lelke megdöbben e szóra,
Lángoló szemével néz a csábitóra;
Mit beszél ez asszony? Szörnyű, a mit mondott,
Szívében egy oltárt kegyetlen lerontott.
Nem családja, kincse növeli most búját,
Az ő szívét nagyobb szenvedések dölják;
Az, a kiért áldoz a haza szent földje,
Az vonná meg egykor szeretetét tőle?

31. És mint az oroszlan, ha ugrásra készül,
Rákóczinak vére fölgyul e beszédnél;
S mintha vihar jönne messze valahonnan,
Haragos moraj kél ajkairól nyomban:
„Mit akarsz te asszony? Átká szép nemednek!
Óh, hogy még ilyen nők anyától teremnek!
Ki küldött? A császár? avagy szolgál népe
Csábitó szavakkal Rákóczi elébe?
(Folytatjuk.)

Kiadja a szerkesztőség.

NYILT-TÉR.

Dunky fivérek

kolozsvári cs. és kir. udvari fényképészek

a felső-sétatéren levő műtermőkben
Désen

1904. október hó 9. és 10-én
fényképfelvételeket eszközölnek.

